

VA-plan 2040

Förutsättningar och konsekvenser

Förord

Norra Sverige och Luleå i synnerhet befinner sig på en annan plats än när VA-plan 2030 antogs år 2018. Över 1 070 miljarder kronor kommer att investeras i norra Sverige de kommande 20 åren. Industrins gröna omställning tar plats och tillgången till grön el har vänt upp och ner på Sverige-kartan. Luleå befinner sig i händelsernas centrum med de gröna stålsatsningarna, en växande hamn och ett tekniskt universitet. Andra branscher hakar på och etablerar sig i kommunen. Detta tillsammans ger indikationer på att 100 000 nya invånare kommer behövas i den norra regionen.

För Luleå kommuns del innebär det att vi ska bli 100 000 invånare och skapa 5 000 nya jobb till 2040. Befolkningsökningen ska ske åtminstone tre gånger snabbare än tidigare. Vi behöver planera och bygga nya arbetsplatsområden, infrastrukturer, bostäder, skolor och förskolor. Samtidigt som vi ska vara klimatneutrala till år 2040.

Kanske är det mer angeläget nu än någonsin att Luleå kommun har en väl förankrad strategisk plan för hur vatten- och avloppsförsörjningen ska säkerställas för att Luleå ska kunna växa idag och i framtiden. Dock är va-planeringens perspektiv mycket långsiktigt där investeringar och teknisk livslängd kan ses i 50 till 100 års perspektiv.

Sedan drygt 10 år tillbaka har satsningar på att förstärka va-systemet prioriterats i Luleå kommun. Ett nytt vattenverk och utbyggnad av huvudledningssystemet mellan vattenverk och avloppsreningsverk har gjort att förutsättningarna för de nya etableringarna och tillväxt är goda. Om vi ska lyckas nå befolkningsmålen behöver det även finnas goda möjligheter att bo och verka på landsbygden och en tydlig plan för vad som gäller enskild va-försörjning.

Titel: VA-plan 2040 - Förutsättningar och konsekvenser

Fastställt: Antagen 2024-10-21, §155

Beslutsinstans: Kommunfullmäktige

Diarienummer: KLF2024/1139, Luleå miljöresurs 2023/889

Innehållsförteckning

Inledning	4
Bakgrund	5
Lagstiftning	5
Kommunens skyldigheter	5
Syfte och mål	6
Avgränsning	6
Förhållande till planer och program	7
Förutsättningar	9
Luleå år 2100	9
Luleå 2040	10
Nuläge va-försörjning	11
Ekonomiskt utrymme	13
Analys av befintlig bebyggelse	15
Metod	15
Resultat	17
Konsekvenser	21
Bedömning av betydande miljöpåverkan	21
Ekologiska konsekvenser	21
Sociala konsekvenser	22
Ekonomiska konsekvenser	22
Begreppsförklaringar	23

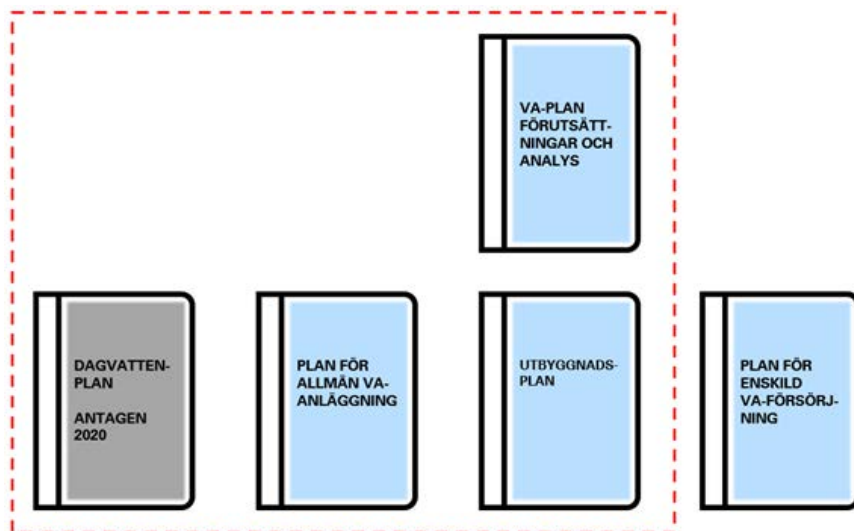
Inledning

Förutsättningar och konsekvenser utgör en del av Luleå kommuns VA-plan respektive Vattentjänstplan. Tidshorisont för planen är år 2040. Valet har gjorts att inte tidssätta alla aktiviteter i den bortre delen av planperioden då osäkerheten så långt bort i tiden är stor, särskilt i det läge Luleå kommun befinner sig nu med den gröna omställningen och rådande världsläge. Dock är va-planeringens perspektiv mycket långsiktigt där investeringar och teknisk livslängd kan ses i 50 till 100 års perspektiv.

Bakgrund

Lagstiftning

I EU:s vattendirektiv med åtföljande åtgärdsprogram, åläggs kommunerna en rad åtgärder som berör allmän och enskild vattenförsörjning, där en av åtgärderna är att upprätta och utveckla vatten- och avloppsvattenplaner för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Sedan januari 2023 är det också lagstadgat att alla kommuner ska ha en vattentjänstplan. VA-planen och vattentjänstplanen spänner delvis över samma område, varför Luleå kommun valt att samordna arbetet. VA-planen omfattar också en övergripande skyfallsanalys med syfte att säkra kommunala va-anläggningar. VA-planen består av dokument enligt figur nedan.

Figur 1. Dokument som utgör Luleå kommuns VA-plan. De delar som ryms inom röstreckat område utgör Luleå kommuns Vattentjänstplan.

Kommunens skyldigheter

Enligt 6 § i lagen om allmänna vattentjänster är kommunen skyldig att ordna vatten och avlopp om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas i ett större sammanhang. Utifrån praxis innebär det att kommunen är skyldig att bygga ut vatten och avlopp om det är samlad bebyggelse om ca 20-30 fastigheter där behovet behöver lösas i ett större sammanhang. Det kan även bli aktuellt till färre fastigheter om det finns särskilda hälso- eller miljöskäl.

Kommunens skyldighet inträder dock först när vatten och avlopp inte kan ordnas genom enskilda lösningar.

I avsnittet *Metod* beskrivs hur kommunen har identifierat bebyggelse som kan anses utgöra ett större sammanhang och där allmän VA-försörjning är nödvändig för skyddet av människors hälsa eller miljön.

Syfte och mål

Syftet med VA-plan för Luleå kommun är att:

- Kommunens utveckling ska ske hållbart utifrån de långsiktiga planer som kommunen upprättat.
- Kommuninvånarna ska känna trygghet genom att det tydliggörs hur vatten och avlopp ska lösas i kommunens olika delar.
- Säkra hög kvalitet på yt-, grund- och dricksvatten inom kommunen.
- Tydliggöra de ekonomiska förutsättningarna för planens genomförande.
- Säkerställa att den allmänna va-anläggningen ska fungera vid ökad belastning på grund av skyfall.

Målbild för VA-försörjning i Luleå 2040 (från VA-policyn)

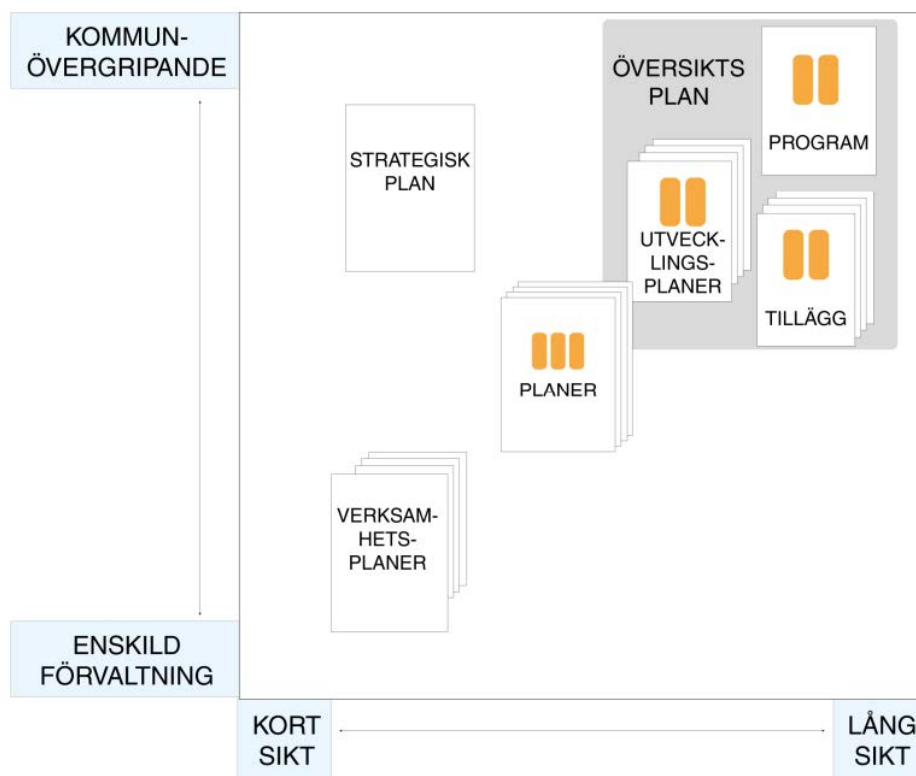
VA-försörjningen i Luleå kommun år 2040 är trygg och säker för alla kommunens invånare. VA-försörjningen inom allmänt verksamhetsområde samt enskilda VA-anläggningar bygger på hållbara lösningar och ansvarsfullt nyttjande av tillgängliga ekosystemtjänster. VA-lösningarna ger ett hållbart vardagsliv för invånarna.

Avgränsning

Geografisk avgränsning	Luleå kommun
Tidsmässig avgränsning	år 2040
Innehållsmässig avgränsning	Ej dagvatten. Dagvatten hanteras istället separat i <i>Dagvattenplanen</i> .

Förhållande till planer och program

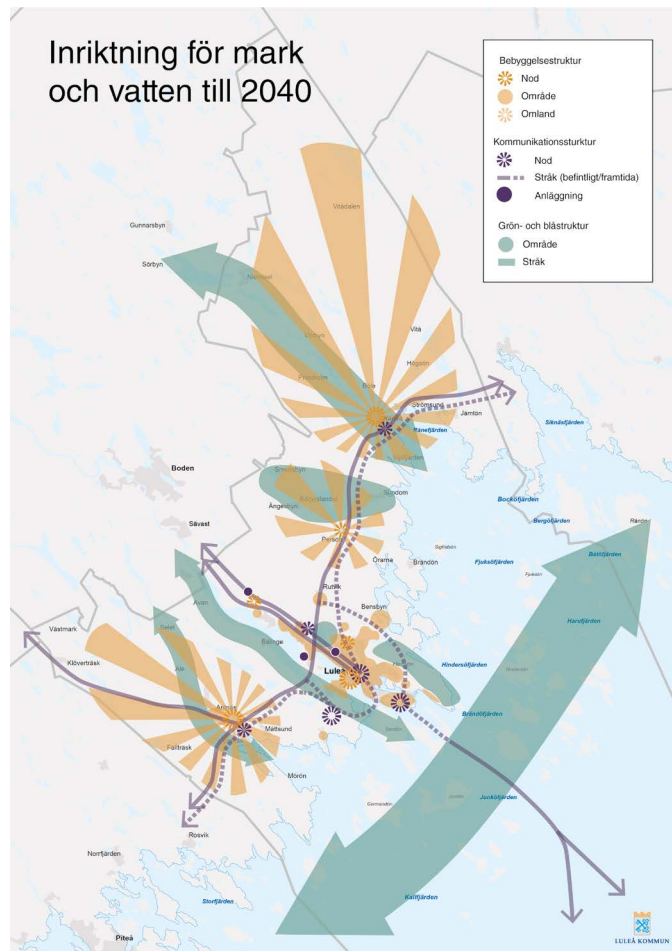
Det finns flera nivåer för dokument som används för Luleås utvecklingsfrågor och som styr arbetet i kommunen. VA-planen tillhör nivån *Planer*. Planen berör flera förvaltningar och beslut om antagande tas i kommunfullmäktige.

Figur 2. Figuren visar hur VA-planen förhåller sig till andra kommunala styrdokument.

Program till Vision Luleå 2040 – översiktsplan

Luleå kommuns översiktsplan, Program till Vision Luleå 2040 är vägledande för VA-planen. Programmet anger mark- och vattenanvändning och principer för genomförande samt kommunens inriktning för mark och vatten till 2040. Inriktningen anger den utveckling som är önskvärd med noder, stråk och utbyggnadsområden.

Figur 3. Luleå kommuns utvecklingsstrategi som är en del av översiktsplanen Program till Vision Luleå 2040.

Dagvattenplan

Dagvattenplanen syftar till att ge verktyg för en mer hållbar och välfungerande dagvattenhantering. Fokus är vattenkvalitet och kvantitet samtidigt som dagvattenplanen ger riktlinjer för att hantera klimatförändringar i ett tätare Luleå. Syftet är också att tydliggöra ansvarsfördelning för dagvatten. Dagvattenplanen gäller vid all ny- och ombyggnation samt för åtgärder i den befintliga miljön.

Förutsättningar

Luleå förväntas utvecklas och växa inom de närmaste 20 åren. Den huvudsakliga tillväxten förväntas ske inom stadsbygden där VA-försörjningen behöver lösas med allmän VA-anläggning. De nya förutsättningarna med den gröna industriella omställningen har lett till att tillväxten förväntas ske i snabbare takt. Det ställer krav på att såväl kommunen som andra aktörer kommer att behöva agera effektivt.

VA-planeringens perspektiv är mycket långsiktigt där investeringar och teknisk livslängd kan ses i 50 till 100 års perspektiv, samtidigt som svårighet föreligger att bedöma förutsättningarna långt fram i tiden. För Luleå kommuns VA-plan har tidshorisonten 2040 valts, dock krävs att större investeringar byggs och dimensioneras för tidsperspektivet 2100.

Utgångspunkt för de ställningstaganden som görs gällande vilka aktiviteter som ska prioriteras kommande VA-planperiod är utöver översiktsplanen, lagstadgade krav som till exempel 6 § enligt Vattentjänstlagen, Miljöbalken och olika EU-direktiv.

Ett viktigt ställningstagande är också att den befintliga allmänna va-anläggningen måste underhållas och förnyas i en sådan takt att underhållsskulden inte ökar.

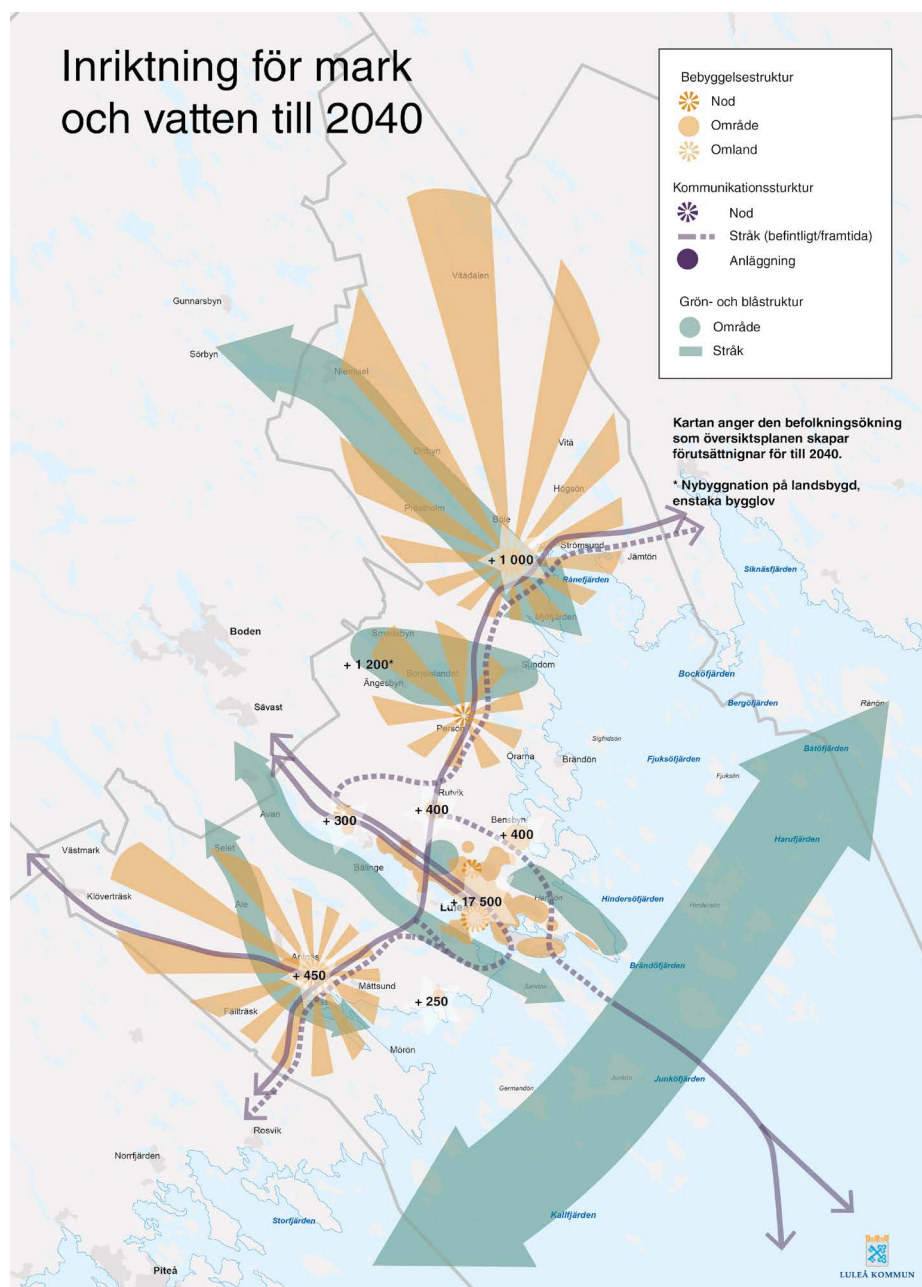
Luleå år 2100

I ett 100-års perspektiv förväntas Luleå kommuns befolkning växa med ca 57 000 invånare utifrån befolkningsmål och förväntad tillväxttakt. Det innebär att det år 2100 bor ca 146 000 personer i kommunen. Med ökade klimatförändringar och ökade flyktingströmningar i världen kan vi förvänta oss att ännu fler människor bosätter sig i Luleå.

Den totala ytan för arbetsplatsområde har i tidigare bedömning förväntats bli ca 2 300 hektar jämfört med dåvarande 1 100 hektar. Ett arbete pågår just nu som utreder behov av arbetsplatsområden. Med den som underlag kan prognosen uppdateras i ett senare skede av VA-planen.

Luleå 2040

Luleås befolkningsmål med 100 000 invånare till år 2040 innebär en befolknings-tillväxt med ca 1200 personer per år. Översiktsplanen skapar förutsättningar för ca 17 500 fler invånare i stadsbygden, totalt 1 100 fler invånare i de stadsnära byarna Sunderbyn, Rutvik och Bensbyn, 1000 fler invånare i Råneå med omland samt 700 fler invånare i Sörbyarna med högre koncentration i Antnäs, men till viss del också Måttsund och Kallax. Övrig nybyggnation i landsbygdsområdena genom enstaka bygglov uppskattas till 1 200 fler invånare. Nya större arbets-platsområden ska ske på Hertsöfältet, i Porsön och Rutvik samt i anslutning till Sunderby sjukhus. Behov finns av fler arbetsplatsområden, vilket ska utredas.

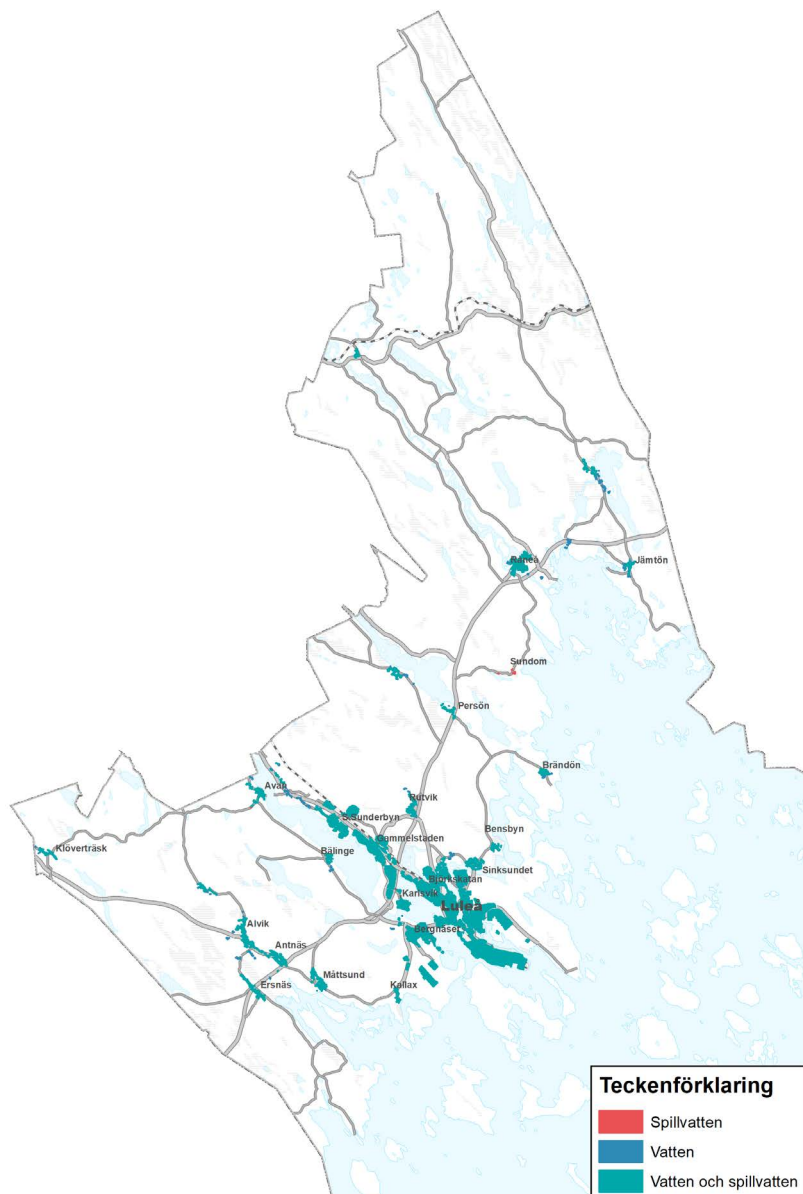
Figur 4. Planerad befolkningstillväxt utifrån Luleå kommuns befolkningsmål 100 000 invånare till 2040.

Nuläge va-försörjning

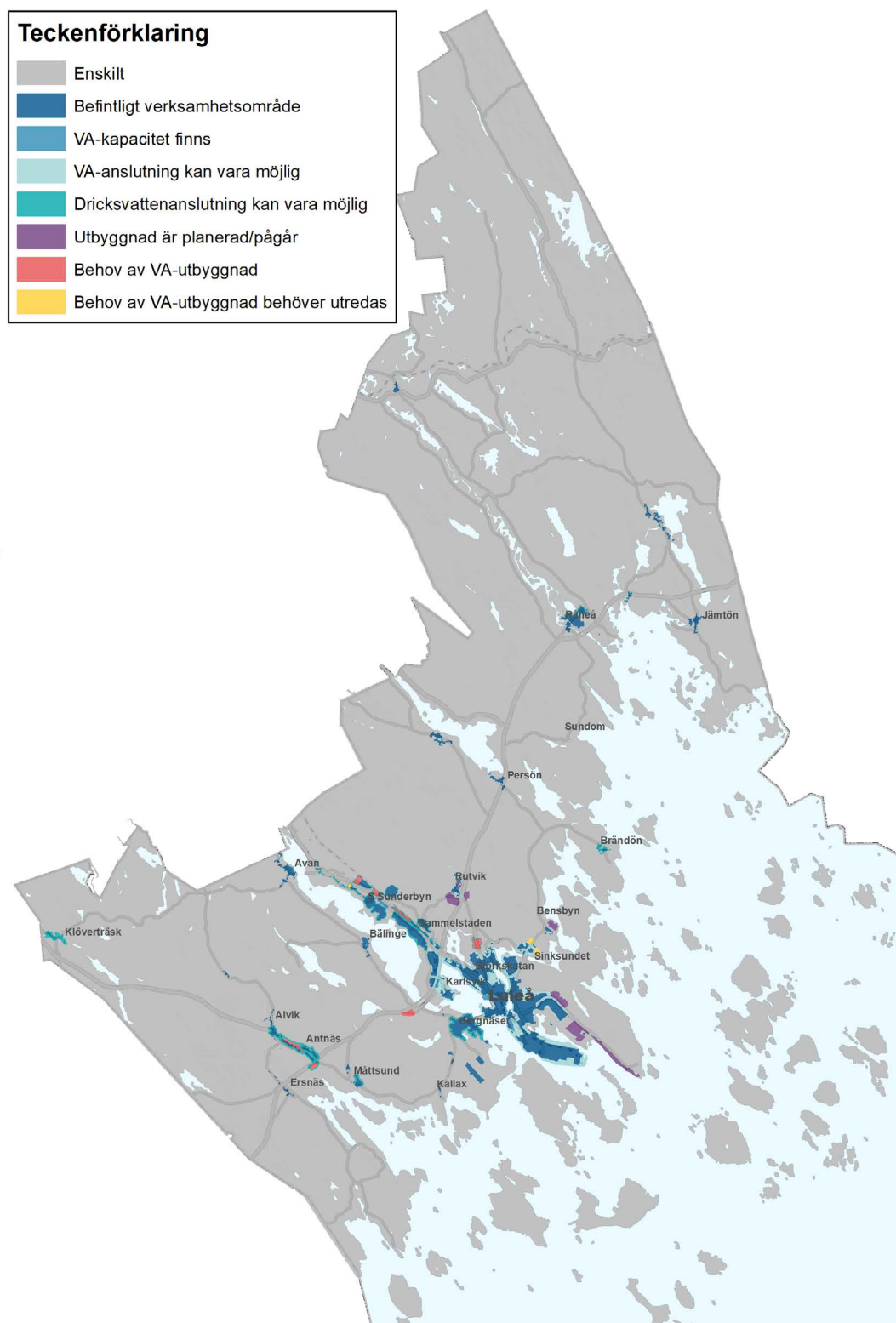
Idag innefattar verksamhetsområdet för vatten och avlopp Luleå stadsbygd, Råneå, Högsön, Jämtön, Niemisel, Strömsund, Ängesbyn, Persön, Bensbyn, Rutvik, Kallax, Måttsund, Antnäs, Ersnäs, Alvik, Ale och Klöverträsk.

En utmaning för att bibehålla kvalitet och kapacitet i den allmänna anläggningen handlar om förnyelse, eftersom stor del av va-anläggningarna är av äldre snitt och åtgärdsbehovet är stort. En viktig förutsättning för Luleås utveckling är att det finns tillräcklig kapacitet för framtida byggande.

Med utgångspunkt från föreslagen markanvändning i översiktsplanen, framgår vilka områden som idag är möjliga att exploatera och ansluta till allmän va-anläggning. Utanför stadsbygden finns viss kapacitet på den allmänna anläggningen i de norra kommundelarna: Vitå/Högsön, Jämtön, Niemisel, Rutvik, Bensbyn, Persön, Ängesbyn och delar av Råneå.

Figur 5. Befintligt verksamhetsområde för mer detaljerad redovisning se digitala karta.

Figur 6. Nuläge för mer detaljerad redovisning se digital karta.

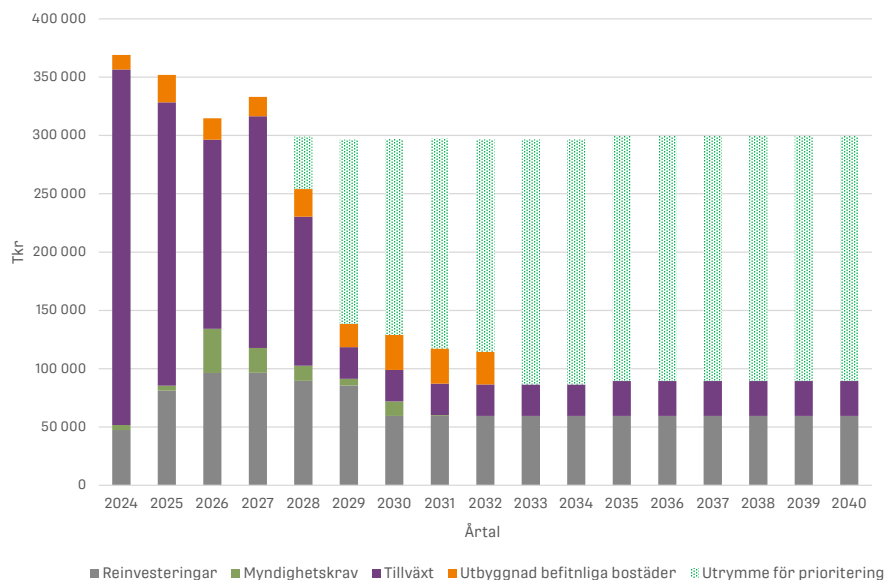
Ekonomiskt utrymme

Den allmänna va-anläggningen finansieras av kommunens va-taxa, dvs avgifter som betalas av de som nyttjar vattentjänsterna. Taxans storlek ska motsvara faktiska kostnader och får inte drivas med vinst. Kommunfullmäktige beslutar om va-taxan. Den skall vara skälig och rättvis och det är viktigt att taxeinkomsten nyttjas på ett ansvarsfullt sätt för att säkerställa en fungerande anläggning på lång sikt.

En viss andel av den årliga investeringsbudgeten bör därför reserveras för reinvestering. Reinvestering innebär investeringar som ersätter en befintlig anläggning. Bedömningen är att reinvesteringsbudgeten behöver ligga på minst samma nivå som idag men att förnyelsetakten behöver öka. Förnyelsetakten kan öka genom att till exempel nyttja schaktfri teknik där så är möjligt.

Generellt gäller att det bör övervägas om det finns alternativa lösningar som gör att översiktsplanens intentioner kan uppfyllas på ett effektivare sätt. Det kan till exempel handla om följande:

- Småskaliga cirkulära lösningar
- Minska utläckage och vattenförbrukning
- Leta tillskottsvatten och utjämning av flöden
- Använda dagvatten som en resurs

Figur 7. Investeringsbudget. I diagrammet visar investeringsutrymme för nya projekt med skräffrerad grön färg.

I dagsläget ligger investeringsnivån för va-verksamheten på ca 350 miljoner kronor per år, vilket är den högsta nivån Luleå kommun legat på historiskt. Detta förklaras framförallt av att tre större projekt pågår: Östra Länken (förstärkning huvudledningsnät), överföringsledning till Råneå och ny intagsdel till Uddebo reningsverk. Långsiktigt bedöms det rimligt att ligga på en nivå motsvarande strax under till ca 300 miljoner kronor per år. Denna nivå ger utrymme för fortsatt utveckling samtidigt som organisationen är rustad för att klara utmaningen det innebär. Även denna nivå är hög sett ur historiskt perspektiv. Den höga investeringsnivån kommer att innebära fortsatta höjningar av va-taxan, vilket beskrivs närmare i dokumentet *Plan för allmän VA-anläggning*.

Exploateringsprojekt styrs av kommunens planering och investeringsnivån är svår att påverka. En genomsnittlig investeringsnivå på ca 30 miljoner kr per år har antagits för exploateringsprojekt. Dessa ska så långt som möjligt bekostas av anläggningsavgifter. För reinvestering föreslås att befintlig reinvesteringsnivå behålls. Reinvestering beskrivs närmare i *Plan för den allmänna VA-anläggningen*.

Analys av befintlig bebyggelse utanför verksamhetsområde

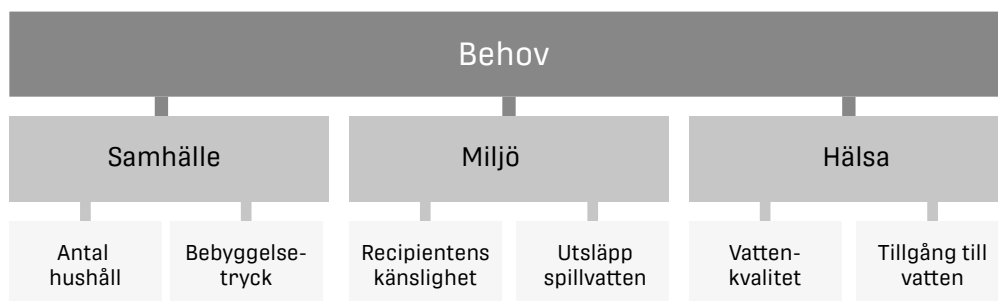
Enligt 6 § lagen om allmänna vattentjänster är kommunen skyldig att ordna vatten och avlopp om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas i ett större sammanhang.

För att analysera befintlig bebyggelse och dess behov av och möjligheter till allmän va-anslutning görs en klassificering av olika så kallade va-planområden. Utgångspunkten är hur va-försörjningen sker idag och hur den kan komma att förändras i framtiden.

Metod

De områden som har undersökts har identifierats genom en geografisk analys av bostadsbebyggelsen inom kommunen. Områden som ligger utanför verksamhetsområde för vatten och avlopp med 20 eller fler bostadshus och maximalt 100 m mellan fastigheterna har identifierats som va-planområden. Sedan har va-planområden bedömts utifrån **behov** av förändrad va-struktur och **möjlighet** att anslutas till allmänt vatten och avlopp.

Bedömning av behov

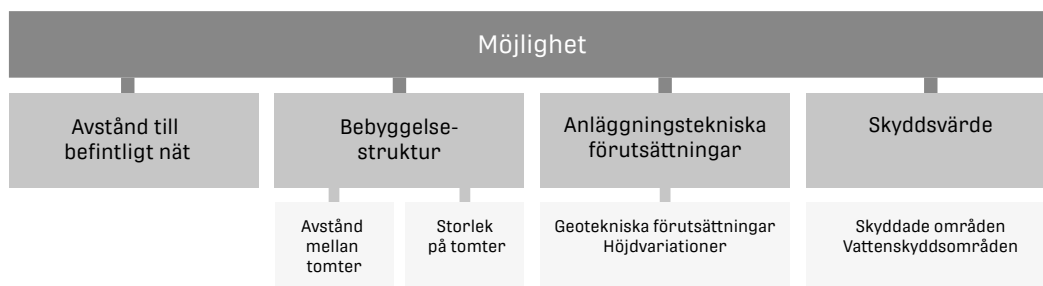
Figur 8. Bedömningen av behov av förändrad va-struktur grundas på kriterier samhälle, miljö och hälsa.

I kriteriet Samhälle identifieras antalet hushåll och bebyggelsetryck. Bebyggelsetryck har bedömts utifrån gällande planer och program, antalet sökta förhandsbesked och bygglov samt om området är ett fritidshusområde som är i omvandling till ett område med permanentboende.

Miljö bedöms utifrån avstånd till recipienten, dess status, påverkan från avloppsanläggningar, möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormerna samt närhet till skyddade områden exempelvis Natura 2000-områden.

Hälsa är uppdelad på kvalitet och kvantitet. Vattenkvaliteten bedöms utifrån närhet till vattenskyddsområde, badstränder och hur bebyggelsestrukturen ser ut på platsen. För kvantitet görs en bedömning om det finns tillräcklig kapacitet eller begränsad mängd dricksvatten.

Bedömning av möjlighet

Figur 9. Bedömningen av möjlighet förändrad va-struktur grundas på avstånd till dricks- respektive spillvattennät, bebyggelsestrukturen på platsen, topografin i området, markförhållandena samt om området eller ledningarna till området behöver passera skyddade områden.

Som en del i bedömningen finns kriteriet avstånd till och från befintligt nät. Den indikerar hur lång eventuell överföringsledning skulle bli från närmsta möjliga anslutningspunkt i det befintliga ledningsnätet där kapacitet finns.

Bebyggelsestrukturen inom ett område påverkar hur god kostnadstäckning va-utbyggnad inom ett område kan uppnå.

I kriteriet anläggningstekniska förutsättningar bedöms de geotekniska förutsättningarna och topografin inom området. Jordartsförhållandena och förekomst av berg inom ett område påverkar hur kostsamt det är att gräva och borra i marken. Även ett geotekniskt stabilt område kan vara problematiskt för va-utbyggnad om höjdvariationerna inom området är stora.

Områden som har så höga skyddsvärden att va-utbyggnaden får ta en omväg innebär normalt att kostnaden ökar och det kan även krävas mer omfattande administrativt förarbete. De områden som tagits hänsyn till är exempelvis Natura 2000-områden, naturreservat, riksintresse för naturvård och områden för kulturmiljövård.

Klassificeringen

Alla faktorer som styr va-utbyggnad är inte möjliga att beakta i modellen och därför behöver resultatet studeras vidare för att kunna göra en slutlig klassificering och prioritering. Som ett komplement till resultatet görs en fördjupning utifrån framtagna påverkansfaktorer.

- Andel permanentboende
- Hög omvandling från fritidshus till permanentboende
- Samordningsmöjligheter med pågående och framtida projekt
- Möjlighet att ordna enskilt med gemensamma anläggningar

Utifrån resultatet i bedömningsmodellen och påverkansfaktorerna har vardera va-planområde klassificerats.

Resultat

I analysen identifierades 63 va-planområden. Nedan följer en sammanställning av alla va-planområden och hur de klassificerats utifrån ovanstående metodik.

Utbyggnadsområden

Utbyggnadsområden är ett område som idag har enskild va-försörjning och som bör anslutas till allmän va-försörjning och införlivas i verksamhetsområdet. De områden som klassificerats som utbyggnadsområden är:

- Bensbyn Järnviken (Östra Bensbyn)
- Hertsölandet Lövskär

I *Utbyggnadsplanen* finns en beskrivning av respektive område och utbyggnadsordningen.

Utredningsområde

Sundom har pekats ut som ett utredningsområde för att det finns oklarheter kring den befintliga VA-strukturen gällande vad som är enskilt och vad som är allmänt och hur många som är anslutna. Situationen behöver klarläggas för att kunna göra korrekta bedömningar. Efter genomförd utredning klassas området antingen som utbyggnadsområde, bevakningsområde eller enskilt va-område.

Bevakningsområden

Bevakningsområden är områden som idag har enskild va-försörjning och som sannolikt inte har behov av en förändrad va-struktur. De delas upp i tre olika underkategorier: typ 1 till och med typ 3. Bevakningen syftar till att följa om behovet av en förändrad va-struktur förändras över tid.

Typ 1	Detaljplanelagda områden där det finns en hög omvandlingsfaktor och/eller stor andel permanentboende i kombination med en ogynnsam bebyggelsestruktur med hänseende till vatten och avlopp. Det kan också vara områden där vattentillgången redan idag är begränsad och obebyggda tomter eller stora byggrätter finns. Gemensamt för dessa är att tillkommande bostäder kan innebära att VA-strukturen behöver förändras.
Typ 2	Områden där förändrad va-struktur bör utredas vid förstärkning av vatten och avlopp till Sörbyarna. Om aktuella områden i framtiden ska klassas om till utredningsområden beror till stor del på vilken lösning VA-huvudmannen väljer för Sörbyarna, vilket kommer att utredas framgent.
Typ 3	Område där risk för påverkan av PFAS från Försvarets anläggning kan befaras, om situationen förändras.

Namn	Typ
Bensbyn Dalbacken	1
Sinksundet	1
Södra Hagaviken	1
Björssbyn	1
Kallaxhalvön	2
Kallax Edviken	2
Måttsund Kallviken	2
Måttsund Börtnäsheden	2
Södra Måttsund	2
Gäddvik Kvarnträsket	3

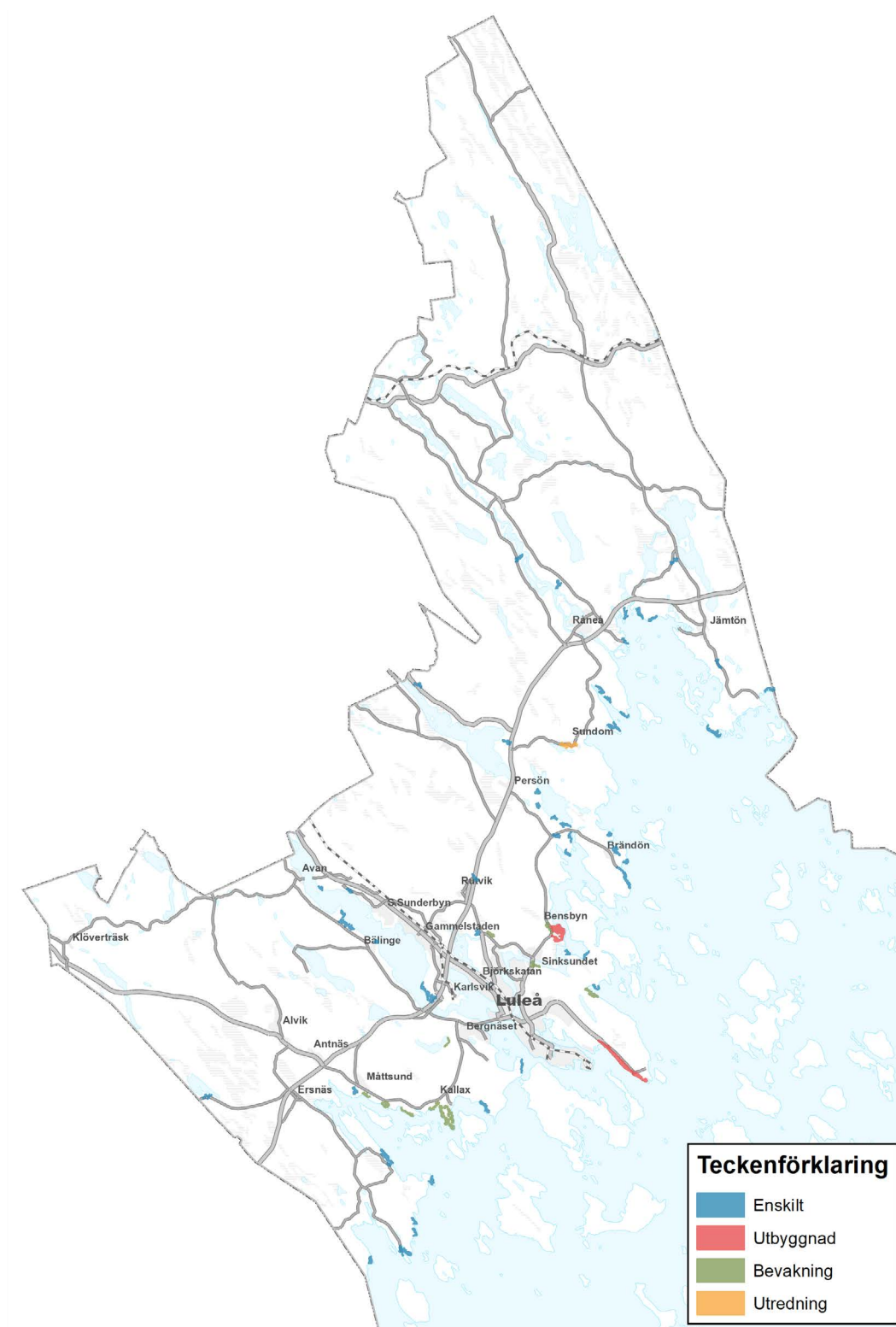
Tabell över va-planområden som klassificerats som bevakningsområden.

Enskilda va-områden

I tabellen nedan listas de va-planområden som klassats som enskilda vilket innebär att områdena har en sådan karaktär att vatten och avlopp kan lösas enskilt även i framtiden. Enskilda va-områden typ 2 är områden där analysen visar att det kan finnas behov av gemensamma lösningar för flera fastigheter. Byar som inte finns med i någon av tabellerna uppfyller inte kravet på större sammanhang och ingår därmed inte i analysen. Det innebär att de behöver lösa sin va-försörjning enskilt.

Namn	Typ	Namn	Typ
Södra Prästholm	2	Brändön	
Böle	2	Brändönäset	
Högsön		Rutvik Brännan	
Strömsund Bäckeskäret		Mulön Svinviksvallen	
Strömsund Rödberget	2	Mulön Likskäret	
Jämtö-Avan		Norra Hagaviken	
Rörbäck Lilla Kåtaholmen		Rutviksreveln	2
Jämtön Skataudden	2	Norra Sunderbyn Bodvallen	
Strömsund Bläsaviken	2	Södra Sunderbyn Fårhusnäsudden	2
Kängsön		Sandnäsudden	2
Mjöfjärden (norr)	2	Sandnäset Tallbo	2
Mjöfjärden (mitt)	2	Bälinge	2
Mjöfjärden (söder)		Norra Gäddvik Furunäsudden	
Mjöfjärden Sörnäsudden		Norra Gäddvik	
Smedsbyn		Hamnholmen	
Börjelslandet	2	Lulnäsudden	
Metsundet Halsen		Måttsund Sörsundet	
Metsundet		Mörön	2
Örarna Bodön (Furufjärdsvägen)		Mörön Renholmen	
Örarna Bodön (Läktvägen)		Ersnäs Inre Svartskataudden	2
Örarna Bodön (Kråknäsvägen)		Ersnäs Yttre Svartskataudden	2
Örarna	2	Alhamn (Alhamns södra strandväg)	
Örnabben	2	Alhamn (Alhamnsvägen)	
Brändön Stormviken		Ersnäs Ängdalsro	
Brändön Lillvarpudden	2	Fällträsk	

Tabeller över va-planområden som klassificerats som enskilda va-områden.

Figur 10. I analysen av befintlig bebyggelse utanför verksamhetsområde identifierades 63 va-planområden som har klassificerats som enskilt-, utbyggnads-, bevaknings-, eller utredningsområde. För mer detaljerad redovisning se digital karta.

Konsekvenser

Bedömning av betydande miljöpåverkan

Enligt 6c § lagen om allmänna vattentjänster framgår att vattentjänstplaner omfattas av kraven på strategiska miljöbedömningar enligt 6 kap miljöbalken. Kommunen ska enligt 6 kap 5 § miljöbalken undersöka om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. En undersökning om risk för betydande miljöpåverkan har därför tagits fram som stöd för bedömningen.

De miljöaspekter som riskerar att påverkas av va-planen (vattentjänstplanen) är framför allt kopplade till vatten och förorening av vatten genom spillvatten. Va-planen syftar till att avhjälpa miljökonsekvenser från vatten och spillvatten och har alltså generellt en positiv påverkan på miljön. Kommunens samlade bedömning är att va-planen inte riskerar att påverka aspekter som är av sådan karaktär att risk för betydande miljöpåverkan föreligger.

Länsstyrelsen har i samrådsyttrandet daterat 2024-01-08 meddelat att utifrån de förutsättningar som presenteras i samrådshandlingarna delar kommunens bedömning att planförslaget inte innebär risk för betydande miljöpåverkan. Därför har ingen strategisk miljökonsekvensbeskrivning upprättats.

Ekologiska konsekvenser

Ett genomförande av VA-planen innebär minskad påverkan på recipienter, dels genom utbyggnad av den allmänna VA-anläggningen i områden med stora behov och dels genom ökad åtgärdsakt för enskilda avlopp. Det innebär ett betydande bidrag till arbetet med att uppnå miljökvalitetsnormerna.

Tydlighet gällande var va-försörjningen skall vara enskild ger en trygghet som gör att den enskilde vågar investera, vilket bedöms avspeglar sig i snabbare åtgärder gällande förbättringen av enskilda avlopp. VA-planen medför också att risk för förorening av grundvatten minskar då avloppsanläggningarna i kommunen förbättras och vattenskyddsområden tas fram.

Även arbetet med den allmänna anläggningen bidrar till arbetet med att uppnå miljökvalitetsnormerna. Exempel på detta är det systematiska arbetet med att minska mängderna tillskottsvatten vilket minskar risken för bräddning av orenat avloppsvatten.

Redan nu utförs till viss del arbete med ovanstående åtgärder, men va-planen innebär att arbetet intensifieras med en tydlig målsättning och tidplan som gör att bättre resultat kan förväntas.

Sociala konsekvenser

En viktig social konsekvens av va-planarbetet är att tydligheten för medborgarna ökar genom att planen ger kunskap om hur va-frågorna i kommunen ska hanteras på längre sikt. En viktig aspekt av detta är att det klargörs var allmän va-försörjning skall byggas ut och när samt var vatten och avlopp fortsatt ska vara enskilt. Den enskilda medborgaren ges då förutsättningar att planera för sin vatten- och avloppsanläggning i ett längre perspektiv.

VA-planen medverkar också till en väl underhållen och säkrare allmän va-anläggning vilket innebär en trygghet för medborgarna då avbrott i va-tjänsterna kan minska.

Som tidigare nämnts medför planen också att risken för förorening av grundvattnen begränsas vilket innebär att god vattenkvalitet hos den enskilde kan säkras i högre grad.

Ekonomiska konsekvenser

VA-planen ger möjlighet till en väl balanserad va-ekonomi där utrymme finns för planerade åtgärder som långsiktigt säkerställer kvalitet och funktion hos den allmänna va-anläggningen. På kort sikt kan VA-planen innebära högre kostnader för ökat underhåll och reinvestering men på längre sikt kan lägre drift- och underhållskostnader förväntas i takt med att åtgärder genomförs.

Begreppsförklaringar

Allmän VA-anläggning är en VA-anläggning över vilken en kommun har ett rättsligt bestämmande inflytande och som har ordnats och används för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt lagen om allmänna vattentjänster.

Avloppsvatten är samlingsnamn för spillvatten, dagvatten samt dränvatten.

Bräddning är utsläpp av orenat avloppsvatten pga överbelastning eller tekniska fel.

Dagvatten är tillfälliga flöden av regnvatten, smältvatten och framträngande grundvatten samt spolvatten.

Enskild VA-anläggning är en anläggning eller annan anordning för försörjning av vatten eller avlopp som kommunen inte äger. Enskilda anläggningar kan finnas för en enskild fastighet, för flera fastigheter tillsammans eller för samfälligheter och föreningar.

Förbindelsepunkt är den punkt där fastighets VA-installation kopplas till en allmän VA-anläggning, punkten är även en ansvarsgräns.

Gemensamhetsanläggning är exempelvis en enskild VA-anläggning (se ovan) som inrättats för två eller flera fastigheter gemensamt.

Huvudman är den som äger en VA-anläggning. Luleå kommun är huvudman för den allmänna VA-anläggningen.

Nödvatten är vatten för dryck, matlagning och personlig hygien som distribueras utan att nyttja det ordinarie ledningsnätet. Det kan istället ske med tankar eller tankbilar.

Personekvivalenter (pe) är den genomsnittliga mängd föroreningar i avloppsvatten som en person ger upphov till per dag. En personekvivalent motsvarar den mängd nedbrytbart organiskt material som har en biokemisk syreförbrukning på 70 gram löst syre per dygn under sju dygn (BOD7).

Reservvatten är dricksvatten som distribueras via det ordinarie ledningsnätet men från annan produktionsanläggning än den ordinarie.

Skattekollektiv omfattar de kommuninvånare med en beskattningsbar inkomst och som därmed betalar kommunal skatt.

Spillvatten är vatten från hushåll (toalett, bad/dusch, disk och tvätt) och andra verksamheter (industrier, biltvättar och dylikt).

Statusklassning av vattenförekomster innebär att tillståndet i vattenförekomsten bedöms utifrån kriterier och gränsvärden som fastlagts i vattendirektivet. För grundvattenförekomster bedöms kemisk och kvantitativ status (vattentillgång) och för ytvattenförekomster bedöms kemisk och ekologisk status. Målet är att vattenförekomsterna ska uppnå "god status" i samtliga avseenden.

Tillskottsvatten är det vatten som utöver spillvatten finns i spillvattenledningar. Tillskottsvatten kan bestå av anslutet dagvatten, anslutet dräneringsvatten, samt vatten som läcker in från marken om ledningarna inte är täta. Tillskottsvattnets andel kan i många fall vara mycket stor, i extrema fall flera gånger större än mängden spillvatten.

Tryckstegringsstation höjer trycket i en dricksvattenledning när trycket inte räcker till för att leverera vatten med rätt tryck till slutanvändaren

VA-anläggning är en anordning för att försörja en fastighet eller bebyggelse med vatten- och avlopp. I begreppet VA-anläggning ingår både ledningar och pumpar för transport av vatten och avlopp, samt anordningar för produktion av dricksvatten och rening av avloppsvatten.

VA-kollektiv är de abonnenter inom det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats genom en allmän va-anläggning och där va- huvudmannen tar ut en va-avgift för kostnadstäckning av ordnande av allmän va-anläggning och täckande av drift- och underhållskostnader.

Vattenförekomst är, enligt vattenförvaltningsförordningen för vatten, den minsta enheten för beskrivning och bedömning av vatten. Vattenförekomster utgörs av grundvatten, sjöar, vattendrag och hav som har pekats ut av landets fem vattenmyndigheter och presenteras i den nationella databasen VISS2. I databasen finns uppgifter om bland annat statusklassificeringar, miljökvalitetsnormer, riskbedömningar och bedömningar av vattenmiljöproblem.

Verksamhetsområde är ett av kommunfullmäktige fastställt geografiskt definierat område, inom vilket kommunen är huvudman för vatten- och/eller avloppsförsörjning. Inom verksamhetsområdet gäller kommunal VA-taxa.

